

2. Ухналь, Н. М. (2021). Проблеми фінансової безпеки держави в умовах глобальної нестабільності. Стан фінансово-економічної безпеки в умовах ринкових змін: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 31–35. <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/4785/1/Збірник.pdf>
3. Олійник, А. В. (2022). Формування системи управління фінансовою безпекою банку та виклики воєнного стану. The 11th International scientific and practical conference «Eurasian scientific discussions», 498. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/11/EURASIAN-SCIENTIFIC-DISCUSSIONS-21-23.11.22.pdf>

КРЕДИТНА ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПРИЙМАК ВАСИЛЬ, доцент
Київського національного університету
імені Т. Шевченка, Україна
(orcid.org/0000-0002-6525-7988)

НЕТРЕБЧУК ЛАРИСА, ст. викладач
Державного торговельно-економічного університету, Україна
(orcid.org/0000-0003-4942-5299)

Війна поставила перед громадянським суспільством та економікою безліч викликів, подолання яких здатне продемонструвати, чи є Україна цілісним суб'єктом, для якого люди є головним пріоритетом. Одним з таких викликів є забезпечення умов для адаптації до цивільного життя ветеранів, передусім щодо реалізації себе як працівника чи власника бізнесу, хоча в Україні реалізуються і пільгові програми іпотечного та автокредитування. Спроби забезпечити кредитними ресурсами військовослужбовців та ветеранів в Україні здійснюються вже декілька років, однак деякі ініціативи держави не мали належної реалізації. Приміром Законом України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» були запроваджені пільгові умови, за якими проценти за користування кредитом та штрафні санкції не нараховуються (на час несення служби). Виключення – кредитування житла та купівля автомобіля. Банки виконують ці рішення за вже існуючими кредитами, однак нові

кредити видавати не поспішають, і це зрозуміло, - банки прагнуть отримувати прибутки. Тому на перший погляд важлива ініціатива в підсумку зменшила кредитні можливості військових, хоча це є дискримінаційним моментом відносно них.

Останні два роки банки, бізнес та держава розробляють різні проекти щодо адаптації ветеранів. Важливий крок у цьому напрямі зробив Національний банк України, розробивши разом з ЄБРР Хартію з фінансової інклюзії і реінтеграції ветеранів. Банки (а їх станом на 25.09.2024 було 38) «зобов'язуються підтримувати реінтеграцію ветеранів війни у цивільне життя та захищати їхній доступ до роботи, підприємницької діяльності, фінансів та інших економічних можливостей, роблячи внесок у стійкий та інклюзивний фінансовий сектор в Україні» [1]. І на разі всі банки-підписанти мають схожі програми кредитування ветеранів (табл. 1) [2].

15 квітня 2024 р. Ощадбанк запустив програму «Бізнес 4.5.0», яка передбачає пільгове кредитування власної справи, діючого ветеранського бізнесу, придбання франшизи акредитованими франчайзерами. За програмою діє пільговий тариф на обслуговування рахунку. Позичальником, що отримав перший кредит, став колишній військовослужбовець ЗСУ, який зареєстрований як ФОП і займається вантажними перевезеннями по Україні та Європі. Кредит видано на поповнення обігових коштів на суму 550 тис. грн для закупівлі паливно-мастильної продукції, дрібних деталей до авто, інших витрат для бізнесу. Строк кредиту – 12 міс., компенсаційна процентна ставка – 13%. [3]

Таблиця 1

Пільгові умови кредитування ветеранів банками України

Програма	Позичальники	Умови
«Бізнес 4.5.0» (Ощадбанк)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ветеран (учасник бойових дій); ✓ його родина; ✓ підприємство, в якому 30% персоналу є ветеранами. 	Кредит до 5 млн грн та строк до 60 міс. на придбання ОЗ, ремонт приміщень, поповнення оборотного капіталу. Ставка 5-9% на інвестиційні потреби, 13% на оборотний капітал, 4-8% (за кредитуванням соціальних підприємств від фонду WNISEF)
«Реінтеграція ветеранів та осіб, що постраждали від війни» (Укргазбанк, Кредобанк)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Позичальники, які працевлаштовують або обслуговують ветеранів; ✓ власники бізнесу є ветеранами чи 	Розмір гранту складає до 30% від суми кредиту

Програма	Позичальники	Умови
	близькими родичами ветеранів / загиблих захисників.	
«Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%»; «Доступні кредити 5-7-9%». (Банк Глобус)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Юридична особа, в якій частка учасника бойових дій в статутному капіталі не менше 25%; ✓ керівник юридичної особи - учасник бойових дій. 	Придбання та/або модернізації ОЗ, ТЗ комерційного та виробничого призначення, нежитлової нерухомості. Ставка за інвестиційними кредитами для СММП - 7% річних, для ССП – 9%. За кредитами на пріоритетні напрямки СММП – 3%, а ССП – 5%

У вересні 2024 р. UGB (Укргазбанк) видав кредит в рамках пілотного, спільного з ЄБРР, проєкту «Реінтеграція ветеранів та осіб, що постраждали від війни» [4], який реалізується за «Програмою конкурентоспроможності та інклюзивності МСП у країнах Східного партнерства». Кредит отримало аграрне підприємство («Агрофірма Дмитрівка»), 20% працівників якого є ветеранами. Фірма може отримати грант до 25% від суми кредиту та технічну допомогу на впровадження заходів із підтримки ветеранів. У банку діє також програма «Ветеранська опора», яка об'єднує всі продукти банку.

Особливі програми для ветеранів має АТ КБ «Приватбанк». Він скасував комісію за видачу кредиту, знизив відсоткову ставку та надає безкоштовне розрахунково-касове обслуговування. Пільгові умови діють за кредитами на придбання основних засобів (від 500 тис грн), поповнення обігових коштів (до 50 млн грн) та за програмою «КУБ» під заставу (до 7 млн грн).

Банк Глобус пропонує програми для ветеранів «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%», «Доступні кредити 5-7-9%» та бере на себе додаткову компенсацію 2% до ставок в рамках державних програм. У банку є і власна програма «Банкінг для ветеранів».

В Україні діє і програма державних грантів для ветеранів на розвиток бізнесу (як складова програми «єРобота»). Банки в ній виступають опосередковано відносно перевірки кредитної історії та ділової репутації. Є і власні гранти самих банків. Так, ветеранські бізнеси отримують гранти від ПУМБ за програмою «Жити назустріч».

Отже, успішний розвиток підприємництва серед ветеранів є фундаментом для відновлення економіки і матиме подвійний ефект - як щодо адаптації ветеранів, так і створення робочих місць та кадрового забезпечення, в якому зараз є великі прогалини. Тому

прогнозується, що в подальші роки ветеранські кредитні програми будуть активно розвиватись.

Список використаних джерел

1. НБУ (2024). Хартія з фінансової інклюзії і реінтеграції ветеранів. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Charter_reliz-2024-04-09.pdf?v=8
2. Писарев О. (2025). Підтримка бізнесу ветеранів: які програми пропонує держава, банки та приватні ініціативи <https://minfin.com.ua/ua/credits/articles/pidtrimka-biznesu-veteraniv-yaki-programi-proponue-derzhava-banki-ta-privatni-iniciativi/>
3. Ощадбанк видав перший кредит ветерану за програмою «Бізнес 4.5.0» (2024). <https://www.oschadbank.ua/news/osadbank-vidav-persij-kredit-veteranu-za-programou-biznes-450>
4. UGB (Укргазбанк) видав перший в Україні кредит для підтримки ветеранів за програмою ЄБРР. <https://biz.nv.ua/ukr/markets/ugb-pershiy-kredit-dlya-reintegraciji-veteraniv-v-ukrajini-spilno-z-yebrr-50453069.html>

ВБУДОВАНІ ФІНАНСИ ТРАНСФОРМУЮТЬ НЕФІНАНСОВИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

СОЛОДКИЙ ВОЛОДИМИР, аспірант
Державного податкового університету, Україна
(orcid.org/0009-0007-4541-0547)

Стрімкий розвиток електронної комерції призвів до отримання фінансових послуг безпосередньо в продавця товару. На сьогодні покупці можуть оформити кредит, оплатити покупку, застрахуватися чи інвестувати не виходячи з мобільного додатку чи особистого кабінету – усе це стало можливим завдяки концепції вбудованих фінансів (англ. *embedded finance*).

Дослідженню теми вбудованих фінансів присвячені роботи Іванової Т.Г., Дорошенко О. О., Кошелєва І.О., Хенсен Й., Коттінг Б. Вони розглядають економічні та технологічні передумови, поширення в бізнесі та особливості впровадження в галузях та регіонах, у тому числі в Україні. Загальна думка – вбудовані фінанси створюють великі можливості як для фінансових, так і для нефінансових компаній.